

บทที่ 7

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ข้อมูล 2 ประเด็นคือ

1. วิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ว่ามีบทบาทสอดคล้องกับบทบาทที่ควรจะเป็นในสังคมมุสลิมไทยหรือไม่อย่างไรโดยพิจารณาควบคู่กับบริบททางสังคมและเหตุการณ์ในต่างประเทศ
2. วิเคราะห์บทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3 ทฤษฎี

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” กับบริบททางสังคม

จากผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” มีบทบาทต่อสังคมดังนี้

1. บทบาทในการปกป้องหลักการอิสลามและสิทธิประโยชน์ของชาวไทยมุสลิม
2. บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลาม
3. บทบาทในการสร้างเอกภาพ
4. บทบาทในการรายงานข่าวสาร
5. บทบาทในการแสดงความคิดเห็น
6. บทบาทในการสร้างความบันเทิงเริงรมย์
7. บทบาทในการเป็นสื่อกลางโฆษณา

เมื่อพิจารณาบทบาทของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ทั้ง 7 ประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว

กล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้ทำหน้าที่ของตนไปในทิศทางที่ควรจะเป็นสอดคล้องกับสภาพสังคม ดังรายละเอียดที่จะอธิบายต่อไปนี้

1. การทำหน้าที่ปกป้องหลักการอิสลามและสิทธิประโยชน์ของชาวไทยมุสลิมมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ของชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นชนส่วนน้อยในสังคม และสภาพการดำรงอยู่ในบางส่วนของสังคม คือชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มักประสบปัญหาขัดแย้งกับรัฐบาล เนื่องจากการใช้นโยบายของรัฐบางประการที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมจนในบางคราวส่งผลกระทบต่อความศรัทธาทางศาสนา และเมื่อพิจารณาในแง่การเข้าถึงสื่อมวลชนที่เป็นกระแสหลักของสังคมแล้ว ปัญหาของชาวไทยมุสลิมไม่ได้รับการสะท้อนสู่สังคมเท่าไรนัก หรือถ้าจะมีการเสนอข่าวก็มักขาดความเข้าใจในประเด็นปัญหาด้านศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อถือ

จึงกล่าวได้ว่าในสถานการณ์เช่นนี้ชาวไทยมุสลิมจำเป็นต้องมีสื่อมวลชนเป็นกระบอกเสียงของกลุ่มตนเพื่อบอกกล่าวความรู้สึกที่ได้รับ และสะท้อนปัญหาสู่สังคมเพื่อให้มีการแก้ไข พร้อมทั้งสอดส่องดูแล ส่งสัญญาณเตือนไม่ให้รัฐทำสิ่งใดที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพตาม รัฐธรรมนูญที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับ ซึ่งในประเด็นนี้หนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้เข้ามาสนองตอบต่อสังคมมุสลิมไทยได้เป็นอย่างดีตามที่ได้อภิปรายถึงบทบาทด้านนี้ไว้แล้วในบทข้างต้น

2. การทำหน้าที่เผยแพร่หลักการอิสลาม การแสดงบทบาทในด้านนี้ของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" มีความสัมพันธ์กับบริบทในสังคมไทยมุสลิม กล่าวคือ มุสลิมผู้ศรัทธาจะยึดมั่นกับหลักการอิสลาม โดยนำหลักการอิสลามเป็นกรอบหรือบรรทัดฐานของการใช้ชีวิต ทศนคติ ตลอดจนการจัดระเบียบในสังคม อิสลามถือว่าเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่ต้องศึกษาหลักการอิสลามเพื่อให้เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของ "อิสลาม" ว่าเป็น "ระบอบแห่งการดำเนินชีวิต"

หลักการของอิสลามนั้นจะครอบคลุมหรือบัญญัติไว้ 2 ส่วนคือ ภาคสังคม และภาคพิธีกรรม สังคมมุสลิมไทยแต่เดิมศึกษาอิสลามเฉพาะภาคศาสนา พิธีกรรม ละเลยในภาคสังคม ไม่ได้นำอิสลามมาใช้ในลักษณะเป็นระบอบของสังคมที่ครอบคลุมตั้งแต่โครงสร้างทางสังคมจนถึงเรื่องปลีกย่อยในชีวิตส่วนตัว นอกจากนี้แล้วสังคมมุสลิมในประเทศไทยยังคงตกอยู่ในวังวนของความขัดแย้งในประเด็นความแตกต่างกันด้านรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับข้อปฏิบัติทางศาสนา

จนถึงกับมีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในสังคมมุสลิม ยังผลให้หลงลืมการพัฒนาคุณภาพสังคมกันเลยทีเดียว

อย่างไรก็ตามการศึกษาอิสลามอย่างเป็นระบบได้ถูกปลุกขึ้นในสังคมไทยมุสลิมภายหลังการปฏิวัติอิสลามในประเทศอิหร่านประสบความสำเร็จในปี 2522 โลกมุสลิมทุกส่วนมีความเชื่อมั่นในหลักการอิสลามยิ่งขึ้น นักศึกษา ปัญญาชน นักวิชาการ หัวก้าวหน้า ตื่นตัวรับความสำเร็จของอิสลามในครั้งนี้อย่างเต็มที่ บรรยากาศทางสังคมในเวลานั้นเต็มไปด้วยการอภิปราย สัมมนา แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ในหลักการอิสลามกันอย่างแพร่หลาย และสำนักนี้ก็มิได้อยู่ในคนกลุ่มหนุ่มสาวซึ่งเป็นทีมงาน “ทางนำ” ในยุคบุกเบิกเช่นกัน ทว่า การเรียนรู้อิสลามอย่างเป็นระบบก็ยังไม่สามารถแผ่ไปได้ถึงกลุ่มอนุรักษ์ดั้งเดิมซึ่งสนใจอิสลามแต่เพียงภาคพิธีกรรม

ปรากฏการณ์ความไม่เข้าใจอิสลามอย่างเป็นระบบนี้เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงสำหรับสังคมไทยการเข้ามาทำหน้าที่เผยแพร่หลักการอิสลามของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” นับว่ามีความสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของสังคมมุสลิมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการชี้แนะให้เห็นความสำคัญของอิสลามในฐานะที่เป็นระบบซึ่งนำมาปฏิบัติใช้ได้จริง และเป็นการระดมสรรพกำลังเพื่อให้ความรู้แบบอิสลามร่วมกับสถาบันอื่นๆ

นอกจากนี้หากพิจารณาสังคมมุสลิมในฐานะชนกลุ่มน้อยแล้ว เป้าหมายหลักหรืออุดมการณ์ของกลุ่มจำเป็นที่จะต้องเข้าสู่ขบวนการให้การศึกษาเพื่อการดำรงไว้และถ่ายทอดสืบไป เพราะมิฉะนั้นแล้ววัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ของกลุ่มอาจถูกกลืนเข้าสู่สังคมใหญ่ก็เป็นได้

หนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ซึ่งเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมของชนกลุ่มน้อยได้ตอบสนองต่อความจำเป็นของสังคมด้วยการทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการให้การศึกษาและถ่ายทอดอุดมการณ์อิสลามร่วมกับสถาบันอื่นๆ ในสังคมมุสลิม

การทำหน้าที่เผยแพร่หลักการอิสลามของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” นอกเหนือจากจะทำหน้าที่เพื่อสังคมในแง่ของการให้ความรู้เรื่องอิสลาม และมีส่วนช่วยสืบสานอุดมการณ์อิสลามไว้ให้คงอยู่ถึงคนรุ่นหลังแล้ว การแสดงบทบาทในด้านนี้ยังมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมในด้านที่

มีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่คนต่างศาสนิก และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาวไทยมุสลิมซึ่งมีที่มาจากหลักการอิสลาม เพราะตามความเป็นจริงนั้น เรื่องของอุดมการณ์ วัฒนธรรม ความเชื่อถือศรัทธา เป็นเรื่องที่มีมักจะเข้าใจกันในเฉพาะกลุ่มเท่านั้น สังคมไทยมุสลิมก็เช่นกัน มีวิถีปฏิบัติเฉพาะกลุ่ม ซึ่งคนกลุ่มอื่นไม่อาจเข้าใจได้ทุกเรื่อง แต่เนื่องจากชาวมุสลิมเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัดในหลักการอิสลามอย่างจริงจังเพราะถือว่ามีที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า วัฒนธรรมของกลุ่มถึงแม้จะเป็นชนกลุ่มน้อยก็จะมีชีวิตโดดเด่นและแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด เช่น การแต่งกายของสตรีไทยมุสลิม เป็นต้น นอกจากนี้แล้ววัฒนธรรมของชาวมุสลิมก็ไม่สามารถผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมอื่นได้ตามนโยบายการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมที่รัฐบาลใช้ปกครองชาวมุสลิมในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการยึดมั่นในหลักการอิสลามอย่างเคร่งครัดจนไม่สามารถยอมรับการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อหลักการทางศาสนาตามนโยบายของรัฐได้นี่เองจึงเกิดสภาพความไม่เข้าใจกันขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ ดังนั้นจึงเป็นความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมแล้วที่หนังสือพิมพ์มุสลิมควรมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคมด้วยการให้ข้อมูลความรู้ต่างๆเกี่ยวกับหลักการอิสลามซึ่งเป็นบรรทัดฐานที่ผูกติดกับวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม

3. บทบาทของ “ทางนำ” ต่อการมีส่วนร่วมสร้างเอกภาพในสังคม นับว่าเป็นไปในทิศทางที่ควรจะเป็น กล่าวคือภายในสังคมมุสลิมมีปัญหาการแตกแยกเรื่องแนวคิดในการปฏิบัติศาสนา ซึ่งเป็นประเด็นที่ถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันมาช้านานแล้ว และเรื่องแนวความคิดที่แตกต่างกันนี้ก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการนับถือศาสนาแต่อย่างใด

การรายงานข่าวสารของ “ทางนำ” ต่อกรณีปัญหาดังกล่าวนั้น จะแสดงออกโดยหลีกเลี่ยงที่จะเสนอข่าวในลักษณะก่อให้เกิดการเผชิญหน้าของแต่ละฝ่าย หรือนำความขัดแย้งเหล่านั้นมาขยายเพื่อขยายข่าว แต่จะรายงานข่าวสารด้วยการสะท้อนปัญหาในลักษณะภาพรวมว่าความแตกแยกหรือปัญหาเหล่านั้นเกิดจากจุดใด มีวิธีแก้ปัญหายังไง ซึ่งเป็นผลดีต่อสังคมในแง่ที่ไม่เกิดการหลงประเด็นถกเถียงกันในเรื่องที่ไม่สาระซึ่งในที่สุดแล้วจะนำไปสู่ความไม่เป็นเอกภาพของสังคม

นอกจากนี้การทำหน้าที่การมีส่วนร่วมสร้างเอกภาพในสังคมยังสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยที่มีกลุ่มชนอยู่อย่างหลากหลายเชื้อชาติ วัฒนธรรม การที่สังคมมุสลิมมีหนังสือพิมพ์ของตนเอง ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม เป้าหมายอุดมการณ์ หลักความเชื่อ ความศรัทธาของกลุ่มออกเผยแพร่ให้สังคมทั่วไปได้รับรู้ โดยเฉพาะกับฝ่ายปกครอง เท่ากับเป็นการช่วยลดช่องว่างแห่งความหวาดระแวง และความไม่เข้าใจกันลงได้

4. การทำหน้าที่เป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในแวดวงสังคมไทยมุสลิมและโลกอิสลามของ “ทางนำ” นับว่ามีความสอดคล้องกับสภาพสังคมเป็นอย่างดี และเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำรงสื่อมวลชนของมุสลิมไว้สืบไป ทั้งนี้เพราะความเป็นจริงประการหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ในการรายงานข่าวเกี่ยวกับอิสลามของหนังสือพิมพ์ทั่วไปนั้นบางครั้งเกิดความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความเป็นจริงทั้งในแง่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องว่าสิ่งใดเป็นประเพณีสิ่งใดคือศาสนา การเสนอข่าวบางกรณีมีลักษณะขบขัน เยาะเย้ย ใช้ภาษาไม่เหมาะสม ใช้คำรุนแรง ยั่วยุ ก่อให้เกิดความแตกแยก* หลายครั้งที่ความไม่เข้าใจอิสลามนำไปสู่การพาดหัวข่าวผิดๆอยู่เสมอ เช่น “โจรมุสลิม” “มุสลิมหัวรุนแรง” “กบฏมุสลิม” ซึ่งเป็นคำที่หนังสือพิมพ์ทั่วไปแปลจากข่าวต่างประเทศ โดยที่สำนักข่าวต่างประเทศเหล่านั้นมองอิสลามจากสายตาของคนตะวันตกซึ่งยังมีทัศนคติที่ผิดๆเกี่ยวกับอิสลามอยู่ ดังจะเห็นได้จากการเสนอข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างมุสลิมกับชนกลุ่มอื่น โดยที่ไม่บ่งบอกถึงสาเหตุที่มุสลิมต้องลุกขึ้นสู้ แต่กลับย้าให้เห็นว่า มุสลิมเป็นพวก “หัวรุนแรง” “ก้าวร้าว” “กลุ่มกบฏ” “พวกชอบการแบ่งแยก” (Adnan, 1989: 63) ในขณะที่เหตุการณ์ลักษณะเดียวกันนี้หากชาวตะวันตกเป็นผู้กระทำ สื่อมวลชนจะเรียกว่า “การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ” ซึ่งเป็นเรื่องที่ชาวตะวันตกยกย่องให้เกียรติ ดังนั้นการมีสื่อมวลชนมุสลิมคอยทำหน้าที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอิสลามย่อมเป็นผลดีต่อภาพพจน์ของชาวไทยมุสลิมที่ได้มีโอกาสชี้แจงความเป็นจริงที่ถูกต้องให้สังคมทั่วไปได้รับรู้ และยังเป็นประโยชน์ต่อสื่อมวลชนทั่วไปในการได้แหล่งข่าวจากฝ่ายมุสลิมโดยตรง หรือแม้แต่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ยังได้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์มุสลิมโดยมองว่า “เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับวงการมุสลิมที่

*บทสรุปจากสัมมนาสื่อมวลชนเรื่อง “สถานภาพอิสลามและการรายงานข่าวในสังคมไทยปัจจุบัน” จัดโดยสถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยระหว่างวันที่ 27-30 มกราคม

ควรให้ความสนใจจับตามอง” ดังที่เอกสารฝ่ายวิชาการของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” ได้ระบุไว้

5. บทบาทการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ “ทางนำ” นับว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยมุสลิมโดยเฉพาะในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต้องการตัวแทนเพื่อทำหน้าที่สะท้อนความคิดเห็นของพวกเขา ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้รับรู้ ทั้งนี้เนื่องจากในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาสะสมอยู่หลายประการนับตั้งแต่ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาที่ท้องถิ่นอื่นประสบอยู่เช่นกัน รวมทั้งปัญหาที่เป็นลักษณะเฉพาะของประชาชนในแถบนี้ นั่นคือ ปัญหาการดำเนินนโยบายการปกครองของรัฐบาลที่มุ่งใช้วิธีการผสมกลมกลืนให้ชนส่วนน้อยมีลักษณะเหมือนชนส่วนใหญ่ของประเทศ ด้วยการให้ใช้ภาษาไทย พูดภาษาไทย เปลี่ยนชื่อเป็นภาษาไทย ตลอดจนการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ต่างๆ ให้เป็นแบบคนภาคกลางของประเทศไทย ด้วยเหตุผลเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติเพียงอย่างเดียว โดยปราศจากความเข้าใจในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชาวบ้าน นโยบายดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวมุสลิมในภาคใต้ ประกอบกับนโยบายในอดีตที่นิยมความเป็นคนไทยตรงการพูดภาษาไทย และนับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้ชนส่วนนี้รู้สึกว่ ภาษาไทยคือศาสนาพุทธ ดังนั้นการเปลี่ยนเป็นไทยไม่ว่าจะในด้านใดก็ตาม คือการเปลี่ยนเป็นศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นเรื่องที่คนในดินแดนแถบนี้ที่เคร่งครัดต่อศาสนาอิสลามอยู่แต่เดิมไม่อาจยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากรัฐบาลได้ จึงนำไปสู่การระแวงต่อกัน

ดังนั้นการมีหนังสือพิมพ์มุสลิมซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญสถาบันหนึ่งลุกขึ้นทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นคัดค้าน ชี้แนะการแก้ปัญหา หรือเป็นเวทีกลางให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ ย่อมช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับประชาชนได้ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้แล้วการแสดงความคิดเห็นในลักษณะการอธิบายข่าวให้ผู้อ่านได้เข้าใจเบื้องต้น เบื้องหลัง ตลอดจนองค์ประกอบต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกล่าวได้ว่าเป็นการสอดคล้องกับวิสัยของผู้คนในสังคมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนหมู่มากที่

ต้องการรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบๆตัวพวกเขาอย่างลึกซึ้ง หลายแง่มุม และสำหรับสังคมมุสลิมแล้ว ประเด็นข่าวที่เกิดขึ้นในลักษณะความขัดแย้งกับรัฐบาล หรือคดีทางการเมือง ในภาคใต้ มักเป็นประเด็นที่มีความสลบซับซ้อน การเสนอข่าวแต่เพียงการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของผู้คนได้ โดยเฉพาะผู้อ่านชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในภูมิภาคอื่น เมื่อรับทราบจากสื่อมวลชนกระแสหลักกว่ามีการวางระเบิด หรือการก่อการร้ายใดๆในภาคใต้ ย่อมต้องการทราบจากสื่อมวลชนมุสลิมทันทีว่าความเป็นมาของเรื่องนี้เป็นเช่นไร เป็นการสร้างสถานการณ์หรือไม่ เพราะเชื่อว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมย่อมใกล้ชิดแหล่งข่าวทางภาคใต้ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่มากกว่าหนังสือพิมพ์กระแสหลัก และการที่ "ทางนำ" ได้ทำหน้าที่ในการอธิบายข่าวเพื่อให้ความกระจ่างชัดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ถือได้ว่าเป็นการสนองตอบต่อสิทธิการรับรู้ข่าวสารของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

6. หนังสือพิมพ์มุสลิมกับบทบาทด้านความบันเทิงหากจะตั้งคำถามว่าการให้ความบันเทิงของหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสภาพสังคมมุสลิมด้านใดด้านหนึ่งหรือไม่หรือมีความจำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีสื่อเพื่อความบันเทิงให้แก่สังคมมุสลิม หากพิจารณาในแง่นี้แล้วก็กล่าวได้ว่า ไม่ได้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่สังคมมุสลิมต้องได้รับการตอบสนองด้านความบันเทิงจากสื่อสิ่งพิมพ์มุสลิม เนื่องจากชาวไทยมุสลิมสามารถเลือกเสพความบันเทิงที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยหรือความบันเทิงที่มีสาระได้จากสื่อนานาชาติในสังคม เพียงแต่ความบันเทิงในหนังสือพิมพ์มุสลิมจะช่วยให้ชาวไทยมุสลิมได้รับรู้เรื่องราวความบันเทิงที่ใกล้ชิดตัวกว่าสื่อทั่วไป เช่น สารคดีท่องเที่ยวหมู่เกาะที่มีชุมชนมุสลิมอาศัยอยู่ หรือแนะนำภาพยนตร์เกี่ยวกับอิสลาม เป็นต้น

อย่างไรก็ดีการเสนอเนื้อหาเพื่อความบันเทิงในหนังสือพิมพ์มุสลิมแม้จะไม่ได้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับสังคม แต่ก็ช่วยให้ผู้อ่านได้ผ่อนคลายจิตใจจากการอ่านหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ซึ่งมักบรรจุด้วยข้อมูลข่าวสารที่เคร่งเครียด นอกจากนี้การมีคอลัมน์เพื่อความบันเทิงของหนังสือพิมพ์ยังเป็นเสมือนเวทีให้กับเหล่านักเขียนที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานในรูปของกลอนกวี นวนิยาย เรื่องสั้น หรือสารคดี ได้อีกด้วย

การวิเคราะห์บทบาทด้านความบันเทิงในหนังสือพิมพ์มุสลิมมีประเด็นที่น่าพิจารณาอีกประเด็นหนึ่งคือ เนื้อหาความบันเทิงนั้นเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับหลักการอิสลามซึ่งเป็น

บรรทัดฐานในสังคมมุสลิม กล่าวคือ ความบันเทิงจะถูกนำเสนอในด้านสร้างสรรค์จริงจังใจ ไม่ทำลายต่อศีลธรรมอันดีของสังคมเหมือนกับที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์กระแสหลักบางฉบับ ในปัจจุบันนี้ ซึ่งดูเหมือนจะได้รับการตอบรับจากผู้อ่านเป็นอย่างดี สำหรับสังคมมุสลิมซึ่งเป็นสังคมที่ยึดมั่นต่อหลักการอิสลาม ประชาชนจะเป็นผู้ควบคุมการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนไม่ให้ขัดกับบทบัญญัติของอิสลาม หากหนังสือพิมพ์กระทำในสิ่งที่ฝ่าฝืนต่อหลักศีลธรรม ผู้อ่านก็จะไม่ให้การสนับสนุนต่อไป

7. หนังสือพิมพ์มุสลิมกับบทบาทการเป็นสื่อกลางการโฆษณา สังคมมุสลิมเป็นสังคมเฉพาะกลุ่ม การมีสื่อกลางเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่สินค้าและบริการให้ตรงกลุ่มเป้าหมายจัดว่าเป็นความจำเป็นกับผู้ประกอบธุรกิจ การค้าชาวไทยมุสลิม ในขณะที่เดียวกันผู้อ่านย่อมต้องการทราบข่าวสารในเรื่องสินค้าและบริการที่ตนสามารถอุปโภคบริโภค หรือใช้บริการได้ ซึ่งไม่สามารถทราบได้จากสื่อมวลชนที่เป็นกระแสหลักของสังคม เช่น โฆษณาโรงเรียนอนุบาลสำหรับบุตรหลานชาวไทยมุสลิม หมู่บ้านจัดสรรย่านชุมชนมุสลิม ร้านอาหารมุสลิม เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าบทบาทในด้านนี้ของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยมุสลิม และยังพบว่ามี ความสอดคล้องกับหลักการอิสลามด้วยเนื่องจากไม่ปรากฏสินค้าต้องห้ามในหนังสือพิมพ์ เช่น เหล้า บุหรี่ แอลกอฮอล์ ละคร เติร์ ไม้ทวย ธุรกิจเกี่ยวกับการดอกเบี้ย เป็นต้น

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของหนังสือพิมพ์"ทางนำ"กับทฤษฎี

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. ทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน
2. แนวคิดเรื่องหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อย
3. แนวคิดเรื่องการหนังสือพิมพ์ในวิถีทางอิสลาม

1. พิจารณาทบทวนหนังสือพิมพ์มุสลิมกับทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในโลกเสรี พบว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมได้ทำหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกันกับทฤษฎีดังกล่าวคือได้ทำหน้าที่ในการรายงานข่าวสาร หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น หน้าที่ในการสืบทอดวัฒนธรรมซึ่งในข้อนี้ตรงกับ

บทบาทในการเผยแพร่หลักการอิสลามนั่นเอง รวมทั้งได้ทำหน้าที่ให้ความบันเทิง และเป็นสื่อกลางในการโฆษณาเพียงแต่บทบาทเหล่านี้ได้แสดงออกอย่างสอดคล้องกับหลักการอิสลามเป็นประการสำคัญ

2. พิจารณาทบทวนหนังสือพิมพ์มุสลิมกับแนวคิดหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อย บทบาทหน้าที่ที่สำคัญตามแนวคิดของหนังสือพิมพ์เพื่อชนกลุ่มน้อยคือการเป็นตัวแทนความรู้สึกของกลุ่มชน และปกป้องพิทักษ์เสรีภาพของประชาชน เป็นแหล่งข่าวสารในการติดต่อโยงใยสมาชิกให้ได้รับทราบความเป็นไปในกลุ่ม เป็นเวทีถกเถียงอภิปรายแสดงความคิดเห็น รวมถึงสืบทอดวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มไปยังชนรุ่นหลัง จากผลการวิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทยซึ่งเป็นสื่อของชนกลุ่มน้อยได้มีบทบาทสอดคล้องตามแนวทางนี้ทุกประการ

3. พิจารณาทบทวนหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทยกับแนวคิดการหนังสือพิมพ์ในวิถีทางอิสลาม

บทบาทที่ควรจะเป็นของหนังสือพิมพ์มุสลิมตามแนวคิดการหนังสือพิมพ์ในวิถีทางอิสลามมีผู้เสนอไว้หลายแนวความคิด (ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในบทที่2) สามารถนำมาประมวลเสนอได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์มุสลิมต้องส่งเสริมความถูกต้องชอบธรรม ความมีสันติและสิทธิมนุษยชนให้ดำรงอยู่ในสังคมโดยมีหลักการอิสลามเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดถูก
2. หนังสือพิมพ์มุสลิมควรทำหน้าที่ปลูกฝังความศรัทธาในคุณค่าของอิสลามและกฎจริยธรรมให้เกิดแก่มุสลิมทุกคน
3. หนังสือพิมพ์มุสลิมควรเป็นปากเสียงและสะท้อนปัญหาของชาวมุสลิมทั่วโลก

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นเมื่อนำมาพิจารณาบทบาทที่ค้นพบในหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทยแล้วสามารถกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทยได้ดำเนินบทบาทหน้าที่ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการหนังสือพิมพ์ในวิถีทางอิสลามกล่าวคือ

1. การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมความถูกต้องชอบธรรม ความมีสันติ และสิทธิมนุษยชนให้ดำรงอยู่ในสังคมโดยมีหลักการอิสลามเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดถูก ดังจะเห็นได้จากการเป็นปากเสียงเรียกร้องความชอบธรรมให้กับชาวไทยมุสลิมที่ได้รับคามอยุติธรรมในสังคม รวมถึงการตีแผ่ปัญหาความไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมเองด้วยสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและสิทธิมนุษยชนของการทำหน้าที่หนังสือพิมพ์มุสลิมของหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" เห็นได้ชัดเจนจากการรายงานข่าวสารในส่วนที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างประเทศที่ชาวมุสลิมในหลายภูมิภาคซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคมได้รับการกดขี่หรือถูกทำทารุณกรรมจากการเคลื่อนไหวเพื่อแยกตนเป็นอิสระอันมีสาเหตุเนื่องมาจากการถูกปฏิเสธสิทธิอันชอบธรรมในการนับถือศาสนา เช่นปัญหาของมุสลิมในประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ หรือปัญหาความขัดแย้งด้านเชื้อชาติในประเทศยูโกสลาเวียนำไปสู่สงครามล้างเผ่าพันธุ์มุสลิมในแคว้นบอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา ของชนเผ่าเซอร์บ โดยที่องค์การสากลระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติไม่ได้เข้าไปแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง กรณีปัญหาในลักษณะนี้หนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้สะท้อนปัญหาผ่านทั้งข่าว บทความ และภาพที่แสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชน วิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็นที่มาของปัญหา ความไม่จริงใจที่จะแก้ปัญหาของสหประชาชาติ เป้าหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ท่าทีที่เพิกเฉยของประเทศมหาอำนาจ พร้อมทั้งเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง

2. หนังสือพิมพ์มุสลิมในประเทศไทยได้ทำหน้าที่ปลูกฝังความศรัทธาในคุณค่าของอิสลามและกฎจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคมตามแนวคิดการหนังสือพิมพ์ในวิถีทางอิสลาม ดังจะเห็นได้จากการเสนอเนื้อหาที่ให้ความรู้เรื่องอิสลามกับศาสตร์ในสาขาวิชาต่างๆซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญของอิสลามที่ได้บัญญัติแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเอาไว้อย่างครบถ้วนตลอดจนเนื้อหาที่ชักนำให้มุสลิมประพฤติปฏิบัติในทางคุณธรรม ซึ่งเนื้อหาในการเผยแพร่หลักการอิสลามทั้งภาคสังคมและภาคคุณธรรมนี้หนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้ให้ความสำคัญด้วยการนำเสนอต่อเนื่องตลอด 10 ปี

3. การทำหน้าที่รายงานข่าวสาร การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวมุสลิมทั่วโลกมุขมุขโลกในหนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานตั้งแต่ยุคเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามเป็นปากเสียงและสะท้อนปัญหาของชาวมุสลิมทั่วโลก ปัญหาในโลกมุสลิมมิได้มีแต่เพียงปัญหาในลักษณะที่ถูกกระทำ เช่นการถูกกดขี่ข่มเหงด้วยอาวุธสงคราม การ

ถูกรุกล้ำเข้าครอบครองดินแดนโดยไม่ชอบธรรมในแผ่นดินปาเลสไตน์ หรือการถูกล่วงเกินทาง
 เพศของสตรีชาวบอสเนียเท่านั้น หากแต่ยังมีปัญหาที่เกิดภายในกลุ่มสังคมมุสลิมเองด้วย เช่น
 ปัญหาของชาวมุสลิมในโปแลนด์ไม่ได้เป็นปัญหาการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ปัญหาคือการถูก
 แยกตัวออกจากประชาชาติอิสลาม ขาดการติดต่อกับประเทศโลกมุสลิม การมีความรู้ทางศาสนา
 ไม่เพียงพอ ฯลฯ ปัญหาความอดอยากในประเทศเอธิโอเปีย ปัญหาความขัดแย้งด้านการเมือง
 ระหว่างประเทศในโลกมุสลิมจนเกิดสงครามอิรัก-อิหร่าน เป็นต้น หนังสือพิมพ์ "ทางนำ" ได้นำ
 เรื่องราวเหล่านี้มาสะท้อนให้เห็นปัญหาที่แท้จริงที่มุสลิมได้รับ ซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งของข่าวสารที่ขาด
 หายไปจากการรับรู้ของคนในสังคมโลก

ศูนย์วิทยพัชยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย